

Llengua, ocupació i professió

En aquest capítol de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008 es descriu la distribució de competències lingüístiques en l'àmbit laboral i professional de Catalunya.

La nova economia global suposa per a les nacions més desenvolupades l'arribada continuada de nous parlants al·lòctons que ocupen els estrats inferiors de l'estructura ocupacional, però també els superiors, és a dir que, part de les empreses ubicades a Catalunya reben un constant flux d'aquests treballadors i treballadores i de les seves famílies. També augmenten els fòrums professionals internacionals en d'altres llengües, especialment en anglès, dirigits als treballadors i treballadores més qualificats, que fa que les llengües locals tinguin dificultats per protegir les necessitats comunicatives en la nova economia global.

L'àmbit empresarial i laboral ha estat un dels espais on la regulació lingüística ha estat més tímida a Catalunya. La Llei 1/1998, de política lingüística a Catalunya va establir el criteri de disponibilitat lingüística en els serveis als clients, però durant la negociació de la Llei no es va poder aprovar el criteri de correspondència lingüística, que implicava la pràctica activa de les llengües oficials per part del treballador segons la llengua del client.

Quins tipus de "capitals lingüístics" necessiten els treballadors i treballadores i les empreses per ser competitius en la nova economia global? El desenvolupament industrial dels darrers segles va suposar que la competència lingüística del treballador per realitzar feines manuals fos irrellevant, però avui dia, cada cop són més necessàries les competències lingüístiques per el desenvolupament del treball, és a dir, la capacitat cultural de la força del treball esdevé un factor clau de productivitat en les economies desenvolupades.

Les diferències en el nivell lingüístic es consideren en les diferents situacions laborals dels catalans: població activa i població inactiva.

En la població activa, entre els diferents subgrups de persones ocupades, les taxes més altes de català com a llengua inicial, d'identificació les trobem entre les ocupades per compte propi. Respecte a la competència lingüística el 66% dels ocupats tenen competències en català, un 26% les tenen en anglès i un 14% en francès, a més hi ha un 2,6% en àrab. Finalment els aturats són els que mostren taxes més baixes en tots els nivells de competències lingüístiques. D'altra banda, les diferències més importants entre ocupats i desocupats estan més en el coneixement de llengües estrangeres que no pas en els coneixement de català.

Respecte a la població inactiva, entre els jubilats i pensionistes trobem una de les taxes més elevades de català com a llengua inicial, ja que hi ha poca presència de nascuts a d'altres països. Es destaca que el seu coneixement de francès està per sobre el coneixement d'anglès, fet relacionat amb els canvis en el model internacional de comunicació i aprenentatge de llengües estrangeres.

Les competències més baixes les tenen el grup que es dedica a les feines de la llar, en aquest col·lectiu més de la meitat han nascut fora de Catalunya. El grup d'estudiants de la mostra és el que presenta uns nivells més alts de llengua catalana com a llengua inicial, d'identificació i d'ús habitual, ja que poc més del 10% ha nascut fora de Catalunya.

Qui té més probabilitats d'estar ocupat al mercat de treball català segons competències lingüístiques? Un 69% els trilingües en llengües oficials més francès, amb un 67% els trilingües amb anglès, i si només es parla castellà, el fet d'estar ocupat és del 42%.

Durant les dues darreres dècades, la tendència general ha estat l'augment de les competències en llengua catalana en tots els grups professionals a Catalunya. S'observa una davallada considerable en les competències de català en els grups professionals superior i inferior de l'escala professional, el motiu principal són els processos migratoris internacionals.

El pas del model industrial a un altre de informacional, implica el pas d'una economia basada en el treball manual a una economia en la qual la creació de valor se centra en la comunicació, la ciència i la tecnologia. D'acord amb això, es divideix en quatre grups segons la intensitat lingüística del treball en el desenvolupament de la seva activitat:

- Els treballadors manuals no tenen contacte amb l'exterior de l'empresa. Les seves necessitats lingüístiques es limiten a comprendre comunicacions molt bàsiques, per això les seves competències són poc rellevants i poc valorades. La major part són homes nascuts a la resta de l'Estat i a l'estranger. Tenen coneixement molt baix de llengües tant oficials com de prestigi internacional. En el seu entorn predomina el castellà. Una vessant negativa és que tenen dificultats per inserir-se en d'altres segments professionals amb més necessitats de coneixement de llengua catalana, però entre els que no entenen el català o només l'entenen, el 44% diu que no té interès a aprendre'l.
- Els treballadors d'atenció al públic, comercials i encarregats, les competències orals juguen un paper important durant el desenvolupament de les seves tasques. El 23% és nascut a Catalunya i un 26% nat a l'estranger. Aquest grup indica que té el català com a llengua inicial i d'identificació. Tenen baixa capacitat per atendre clients estrangers. Els percentatges més baixos de nivell alt de català els trobem en el sector de l'hosteleria i el comerç, les retribucions són més baixes que la mitjana, i concentren un important percentatge de població immigrada, tampoc no destaquen en coneixements lingüístics en llengües estrangeres.
- En el grup d'administratiu i tècnics produeixen missatges orals al públic però amb poca complexitat. El percentatge d'estrangers és el més baix de la mostra, es tracta del segment laboral amb major presència d'autòctons, o menys oberta competència exterior, fet que les taxes d'identificació i coneixement de català són més altes. La llengua habitual en el centre de treball és el català.
- Pels directius, professionals i científics la llengua és un instrument fonamental de treball. La seva llengua inicial és el català i es manté com en el grup anterior un nivell alt. És un grup caracteritzat pel coneixement de terceres i quartes llengües a un nivell alt. La majoria dels centres de treball d'aquest grup tenen com a llengua habitual el català.

La relació entre llengües oficials de Catalunya i estructura professional continua correlacionada i no es pot explicar només per l'entrada de població estrangera, que, com hem vist, tendeix a adaptar-se a les condicions lingüístiques preexistents de cada estat professional.